Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES LAILAS MEDINAS
SECINĀJUMI,
sniegti 2023. gada 22. jūnijā [1]

Lieta C-588/21 P

Public.Resource.Org, Inc.,
Right to Know CLG
pret

Eiropas Komisiju

Apelācija – Piekļuve iestāžu dokumentiem – Regula (EK) Nr. 1049/2001 – Saskaņotie standarti – Četri saskaņoti standarti, kurus pieņēmusi Eiropas Standartizācijas komiteja – Piekļuves atteikums – Izņēmums saistībā ar trešās personas komerciālo interešu aizsardzību – No autortiesībām izrietoša aizsardzība – Tiesiskums

1. Ar savu apelācijas sūdzību *Public.Resource.Org, Inc*. un *Right to Know CLG* (turpmāk kopā – "apelācijas sūdzības iesniedzējas"), bezpeļņas organizācijas, kuru galvenais uzdevums ir padarīt tiesību aktus brīvi pieejamus visiem pilsoņiem, lūdz atcelt Vispārējās tiesas 2021. gada 14. jūlija spriedumu *Public.Resource.Org* un *Right to Know*/Komisija (T-185/19, EU:T:2021:445) (turpmāk – "pārsūdzētais spriedums"). Ar šo spriedumu kā nepamatota tika noraidīta to prasība atcelt Komisijas Lēmumu C(2019) 639 final (2019. gada 22. janvāris), ar ko atteikts apmierināt to piekļuves pieteikumu četriem saskaņotajiem tehniskajiem standartiem (turpmāk tekstā – "*HTS*"), kurus pieņēmusi Eiropas Standartizācijas komiteja (*CEN*) (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums"). Šī lieta ir pamats Tiesas virspalātai pirmo reizi lemt par to, vai *HTS* – par kuriem Tiesa jau ir atzinusi, ka tie ir daļa no Savienības tiesībām un rada tiesiskas sekas, – ir aizsargāti ar autortiesībām un vai tiesiskums, kā arī LESD 15. pantā nostiprinātais pārskatāmības princips un tiesības piekļūt dokumentiem paredz, ka piekļuvei *HTS* jābūt brīvai un bez maksas.

I. Tiesvedības priekšvēsture

2. Apelācijas sūdzības iesniedzējas, pamatojoties uz Regulu (EK) Nr. 1049/2001 [2] un Regulu (EK) Nr. 1367/2006 [3], iesniedza Eiropas Komisijai piekļuves pieteikumu Komisijas rīcībā esošajiem dokumentiem (turpmāk – "piekļuves pieteikums"). Piekļuves pieteikums attiecās uz četriem *HTS*,

[1] Oriģinālvaloda – angļu.

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2001. gada 30. maijs) par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (OV 2001, L 145, 43. lpp.).

[3] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2006. gada 6. septembris) par to, kā Kopienas iestādēm un struktūrām piemērot Orhūsas Konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem (OV 2006, L 264, 13. lpp.).

kurus pieņēmusi *CEN*, saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1025/2012 [4], proti, uz standartiem: i) "Rotaļlietu drošums. 5. daļa: Ķīmiskās rotaļlietas (komplekti), izņemot eksperimentālos komplektus"; ii) "Rotaļlietu drošums. 4. daļa: Ķīmijas un radniecīgu darbību eksperimentālie komplekti"; iii) "Rotaļlietu drošums. 12. daļa: N-nitrozamīni un N-nitrātsaturošās vielas" un iv) "Paātrināta nodiluma un korozijas simulācijas metode niķeļa izdalīšanās noteikšanai no pārklājumiem" (turpmāk tekstā – "pieprasītie *HTS*"). *HTS* no i) līdz iii) attiecas uz Direktīvu 2009/48/EK [5] (Rotaļlietu drošuma direktīva) un *HTS* iv) – uz Regulu (EK) Nr. 1907/2006 [6].

3. Ar 2018. gada 15. novembra vēstuli Komisija atteicās apmierināt piekļuves pieteikumu, pamatojoties uz Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta pirmo ievilkumu. Komisija apstiprināja šo lēmumu ar apstrīdētais lēmumu.

4. Regula Nr. 1025/2012 turpina 1985. gadā izstrādāto "jaunās pieejas regulējumu" tehniskai saskaņošanai un standartiem, kas ierobežo tiesību aktu saturu līdz "pamatprasībām", tehniskās detaļas atstājot *HTS* ziņā. Tajā oficiāli norādītas tikai trīs Eiropas standartizācijas organizācijas (turpmāk tekstā – "ESO") *HTS* izstrādes vajadzībām: *CEN* (atbildīga par standartizāciju lielākajā daļā nozaru), *Comité européen de normalisation électrotechnique* (*CENELEC*, Eiropas Elektrotehnikas standartizācijas komiteja), kas atbild par standartizāciju elektrotehnikas jomā), un *European Telecommunications Standards Institute* (Eiropas Telekomunikāciju standartu institūts (*ETSI*)), kas atbild par informācijas un komunikāciju standartizāciju.

II. Tiesvedība Vispārējā tiesā un pārsūdzētais spriedums

5. Ar pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts 2019. gada 28. martā, apelācijas sūdzības iesniedzējas cēla prasību atcelt apstrīdēto lēmumu. Apelācijas sūdzības iesniedzēju pirmais pamats būtībā ir par to, ka Komisija esot nepareizi interpretējusi un/vai piemērojusi Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta pirmo ievilkumu, savukārt otrais pamats – par to, ka Komisija esot pārkāpusi Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta teikuma pēdējo daļu. Vispārējā tiesa noraidīja abus pamatus un prasību.

[4] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2012. gada 25. oktobris) par Eiropas standartizāciju, ar ko groza Padomes Direktīvas 89/686/EEK un 93/15/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/9/EK, 94/25/EK, 95/16/EK, 97/23/EK, 98/34/EK, 2004/22/EK, 2007/23/EK, 2009/23/EK un 2009/105/EK, un ar ko atceļ Padomes Lēmumu 87/95/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumu Nr. 1673/2006/EK (OV 2012, L 316, 12. lpp.).

[5] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/48/EK (2009. gada 18. jūnijs) par rotaļlietu drošumu (OV 2009, L 170, 1. lpp.).

[6] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2006. gada 18. decembris), kas attiecas uz ķimikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*), un ar kuru izveido Eiropas Ķimikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK (OV 2006, L 396, 1. lpp.).

III. Juridiskā analīze

A. Par pirmo apelācijas sūdzības pamatu – kļūda Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta pirmajā ievilkumā paredzētā izņēmuma piemērošanas novērtējumā

1. Par pirmā apelācijas sūdzības pamata pirmo daļu – Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, jo nepareizi ir novērtējusi pieprasīto HTS autortiesību aizsardzību

a) Par pirmo prasījumu: HTS nevar aizsargāt ar autortiesībām, jo tie ir daļa no Savienības tiesībām

6. Apelācijas sūdzības iesniedzējas būtībā apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot pieļāvusi tiesību kļūdu, jo nav atzinusi, ka pieprasītos *HTS* nevar aizsargāt ar autortiesībām tādēļ, ka tie ir daļa no Savienības tiesībām un tiesiskums prasa brīvu piekļuvi tiesību aktiem. Komisija un personas, kas iestājušās lietā (*CEN* un 14 citi lietas dalībnieki pirmajā instancē), lūdz noraidīt apelācijas sūdzību kā nepamatotu, būtībā apgalvojot, ka Savienības standartizācijas sistēma esot balstīta uz *ESO* autortiesību atzīšanu attiecībā uz *HTS*.

1) Ievads

7. Šie secinājumi ir jāsāk ar pārskatu par Tiesas spriedumiem *Fra.bo*, *James Elliott* un *Stichting*[7], jo tie rada šīs lietas kontekstu.

8. Pirmkārt, spriedumā *Fra.bo* (27.–32. punkts) Tiesa būtībā atzina – lai gan valstu standartizācijas un sertifikācijas iestādes ir privāto tiesību subjekti, tās var īstenot valsts varas prerogatīvas, un, pat ja valsts tehniskie standarti *de jure* ir brīvprātīgi, *de facto* tiem var būt saistošas sekas. Tas tā ir tādēļ, ka citi veidi, kā nodrošināt atbilstību Savienības sekundārajiem tiesību aktiem, ražotājiem izmaksātu dārgāk, tiem būtu jāiegulda līdzekļi tādu metožu rašanā, kas var garantēt vismaz līdzvērtīgu aizsardzības līmeni kā standartiem, ir jāievēro arī tas, ka neviens cits atbilstības nodrošināšanas veids nerada prezumpciju par atbilstību šīm Savienības sekundāro tiesību aktu prasībām. Tiesa atzina tehniskā standarta iespējamo *de facto* saistošo raksturu (30. punkts) un nosprieda, ka "[LESD 34. pants] ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ir piemērojams privātas organizācijas standartizācijas un sertificēšanas darbībām, ja ar valsts tiesisko regulējumu izstrādājumi, kurus ir sertificējusi šī organizācija, tiek uzskatīti par atbilstīgiem valsts tiesībām un ja tā rezultātā tiek traucēta tādu izstrādājumu tirdzniecība, kurus minētā organizācija nav sertificējusi" (32. punkts).

9. Otrkārt, Tiesa galvenajā spriedumā *James Elliott* (40. punkts) uzskatīja, ka *HTS* tiesisko seku dēļ ir daļa no Savienības tiesībām. Tā nosprieda, ka "tāds [HTS] kā pamatlietā, kas ir pieņemts, pamatojoties uz [direktīvu], un uz kuru ir publicētas atsauces *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, ietilpst Savienības tiesībās, jo ar atsauci uz šāda standarta normām tiek noteikts, vai [direktīvā] noteiktā [atbilstības] prezumpcija konkrētam izstrādājumam ir vai nav piemērojama". Turklāt saskaņā ar šī paša sprieduma 42. punktu, "*lai gan* ir taisnība, ka būvizstrādājuma atbilstību [šīs direktīvas] pamatprasībām vajadzības gadījumā var apliecināt ar citiem līdzekļiem, kas nav pierādījumi par atbilstību [*HTS*], *tas nevar likt apšaubīt ar [HTS] saistīto tiesisko seku*

[7] Attiecīgi spriedumi, 2012. gada 12. jūlijs, *Fra.bo* (C-171/11, EU:C:2012:453; turpmāk tekstā – "spriedums *Fra.bo*"); 2016. gada 27. oktobris, *James Elliott* (C-613/14, EU:C:2016:821; turpmāk tekstā – "spriedums *James Elliott*"), un 2022. gada 22. februāris, *Stichting Rookpreventie Jeugd* u.c. (C-160/20, EU:C:2022:101; turpmāk tekstā – "spriedums *Stichting*").

pastāvēšanu" (mans izcēlums). Visbeidzot, atbilstoši sprieduma *James Elliott* 43. punktam "turklāt jānorāda, ka, lai gan šāda saskaņota standarta izstrāde ir uzticēta privāttiesiskai struktūrai, tas tomēr ir *nepieciešams īstenošanas pasākums, kura ietvaru stingri reglamentē šajā direktīvā noteiktas pamatprasības, tas tiek veikts pēc Komisijas iniciatīvas, tās vadībā un kontrolē un tā tiesisko seku priekšnoteikums ir Komisijas veikta tā iepriekšēja publicēšana* [*Oficiālajā Vēstnesī*] *C sērijā*" (mans izcēlums). Tomēr jānorāda, ka kopš 2018. gada tā ir "L" sērija (tiesību aktiem) "C" sērijas (informācija un paziņojumi) vietā, un tas apstiprina, ka *HTS* ir daļa no Savienības tiesībām.

10. Treškārt, spriedumā *Stichting* (33.–49. punkts) Tiesas virspalāta nolēma, ka standarti (šajā lietā – Starptautiskās Standartizācijas organizācijas (*ISO*) standarti) var tikt atzīti par saistošiem. Tiesa būtībā nosprieda, ka nav nepieciešams, lai leģislatīvos aktos būtu ietverti tehniska rakstura precizējumi, un attiecīgi fakts, ka direktīvā bija *tikai atsauce* uz *ISO* standartu (bet ne uz tā pilnu tekstu), neietekmēja šīs direktīvas spēkā esamību. Tomēr 48. punktā Tiesa norādīja, ka "saskaņā ar tiesiskās drošības principu [..] uz tādas standartizācijas organizācijas kā *ISO* noteiktajiem tehniskajiem standartiem, kas ir padarīti par saistošiem ar Savienības leģislatīvu aktu, attiecībā pret privātpersonām vispārīgi var atsaukties tikai tad, ja paši šie standarti ir tikuši publicēti [*Oficiālajā Vēstnesī*]".

11. Kā paskaidrošu šajos secinājumos, iepriekš minētie spriedumi, tos lasot kopsakarā – ņemot vērā, ka *HTS* uzliek noteiktus pienākumus un ka sabiedrība var atsaukties uz to tiesiskajām sekām –, nodrošina stabilu pamatu, kas ļauj Tiesai lemt par atbilstošiem nosacījumiem piekļuvei *HTS*. Vienlaikus jānorāda, ka šī analīze ne vienmēr attiecas uz cita veida standartiem, ko izstrādā *ESO*.

12. Turklāt jāuzsver, ka viens no četriem pieprasītajiem *HTS*, proti, iv) šo secinājumu 2. punktā minētais standarts, faktiski ir obligāts, kā to tiesas sēdē atzina Komisija. Tas tā ir tādēļ, ka Regulas Nr. 1907/2006 XVII pielikuma 27. ierakstā attiecībā uz niķeli ir noteikts, ka *CEN* "pieņemtos standartus *lieto* kā pārbaudes paņēmienus, lai pierādītu izstrādājumu atbilsmi 1. un 2. punktam" (mans izcēlums). Tātad pieprasītais standarts ir salīdzināms ar aplūkoto standartu spriedumā *Stichting* (30. punkts), kas arī bija obligāts, jo Savienības tiesību aktos tika izmantots tāds pats vārds ("lieto").

13. Attiecībā uz pārējiem trim šajā lietā aplūkotajiem pieprasītajiem *HTS* Rotaļlietu drošuma direktīvas 2. apsvērumā ir paredzēts, ka "direktīvā [88/378/EEK[8]] noteiktas drošuma pamatprasības attiecībā uz rotaļlietām [..]. Tehniskos datus pieņem [..] *CEN* [..] un *Cenelec* [..] saskaņā ar [..] Direktīvu 98/34/EEK[9] [..]. Var uzskatīt, ka atbilstība Direktīvas 88/378/EEK prasībām ir nodrošināta tad, ja nodrošināta atbilstība [*HTS*], kuru atsauces numurs ir publicēts [*Oficiālajā Vēstnesī*]. Pieredze liecina, ka šie pamatprincipi labi darbojas rotaļlietu nozarē, un tie būtu jāsaglabā".

14. Ir grūti klasificēt *HTS* kādā no iepriekš esošajām Savienības tiesību kategorijām, tālab ir nepieciešama padziļinātāka analīze, lai noteiktu, vai *HTS* jābūt brīvi pieejamiem bez maksas un/vai tie ir aizsargāti ar autortiesībām. Lai gan Tiesa jau ir atzinusi, ka *HTS* ir tiesiskas sekas, tie ir daļa no Savienības tiesībām un var būt saistoši, Tiesa vēl nav spriedusi par to precīzu iedabu. Apelācijas sūdzības iesniedzēju galvenais pamats ir par to, ka *HTS* nevar aizsargāt ar autortiesībām, jo tie ir daļa no Savienības tiesībām un tiesiskums prasa brīvu piekļuvi tiesībām.

[8] Padomes Direktīva (1988. gada 3. maijs) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz rotaļlietu drošību (OV 1988, L 187, 1. lpp.).

[9] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (1998. gada 22. jūnijs), ar ko nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko standartu un noteikumu jomā (OV 1998, L 204, 37. lpp.).

Tāpēc, lai novērtētu, vai šim pamatam var piekrist, ir jāanalizē *HTS* veidojošie elementi, piemēram, kura iestāde vai struktūra pieņem *HTS* kā aktus, kas veido Savienības tiesības, uz kāda juridiskā pamata un kādā procedūrā *HTS* tiek pieņemti, kādas tieši ir *HTS* tiesiskās sekas un kādas ir šo aktu raksturiezīmes.

15. Patiešām, ir jāpārbauda, vai *HTS* laika gaitā ir attīstījušies tā, ka tie *sui generis* ir Savienības tiesību akti (Savienības standartizācijas akti), ciktāl ar tiem strikti ir tikuši regulēti Savienības sekundāro tiesību īstenošanas pasākumi. Piemēram, spriedumā *Short Selling*[10] Tiesa atzina, ka LESD 290. un 291. pantā nav noteikta slēgta īstenošanas sistēma un ka ir iespējams pieņemt citus regulatīvos instrumentus, lai precizētu leģislatīva akta elementus. Tādēļ aicinu Tiesu izmantot šo iespēju un sniegt tik ļoti nepieciešamo skaidrību par *HTS* juridisko raksturu un vietu Savienības tiesību sistēmā.

2) HTS kā Savienības tiesību akta būtība

i) Iestāde vai struktūra, kas pieņem HTS

16. Mans galvenais arguments šajos secinājumos ir tāds, ka *HTS* ir jāuzskata par Savienības iestāžu vai struktūru aktiem. Patiešām, Komisijai ir noteicošā loma Savienības standartizācijas sistēmā, ko ir izveidojis Savienības likumdevējs. Uzskatu (tāpat kā iepriekš ģenerāladvokāts M. Kamposs Sančess-Bordona [*M. Campos Sánchez-Bordona*] secinājumos lietā *James Elliott*[11]), ka "[*HTS*] ir jākvalificē kā "Savienības iestāžu vai struktūru akti" LESD 267. panta izpratnē" un, kā paskaidrošu turpmāk, arī saistībā ar Savienības tiesībām kopumā un it īpaši attiecībā uz piekļuvi Savienības tiesībām.

17. Patiešām, kā paskaidrots iepriekš minētajos secinājumos lietā *James Elliott*, ir vairāki argumenti, kas pamato šo secinājumu: a) "jaunās pieejas" direktīvu vai regulu izmantošana nevar ierobežot Tiesas kompetenci; b) Komisija īsteno būtisku kontroli pār *ESO HTS* izstrādes procedūru un c) trīs *ESO* (kā vienīgo Savienības standartizācijas organizāciju) darbība ir stingri pakļauta Savienības rīcībai. Tādējādi parādīšu, ka Komisija patiesībā ir jāuzskata par iestādi, kas pieņem *HTS* (jo *ESO* faktiski ir tikai sagatavošanas iestādes ar noteiktu ierobežotu rīcības brīvību), vai katrā ziņā par iestādi, kas ir atbildīga par *HTS* pieņemšanu kopā ar *ESO*.

18. Pēc ģenerāladvokāta M. Kamposa Sančesa-Bordonas secinājumiem Tiesas trešā palāta, proti, spriedumā *James Elliott* atgādināja, ka "saskaņā ar judikatūru Tiesa ir kompetenta interpretēt tiesību aktus, kuriem, lai gan tos ir pieņēmušas struktūras, kuras nevar tikt kvalificētas kā "Savienības iestādes un struktūras", ir Savienības tiesību akta īstenošanas vai piemērošanas pasākumu raksturs" (34. punkts).

19. Tomēr, kā pamatoti uzsvērts doktrīnā, Tiesas spriedums šajā lietā neizslēdz augšminētajos secinājumos ietverto interpretāciju, jo Tiesa "nav atbildējusi uz [..] jautājumu, vai ir jāuzskata, ka [*HTS*] nosaka Komisija, savukārt *ESO* [darbojas] tikai kā sagatavošanas iestāde. Svarīgi ir tas, ka šajā lietā Tiesai nebija jālemj par jautājumu, vai Komisijas īstenotā kontrole ir pietiekama, lai galīgo atbildību par *HTS* no *ESO* nodotu Komisijai, un vai *HTS* kontekstā Komisija faktiski ir deleģējusi noteiktas pilnvaras *ESO*"[12].

[10] Spriedums, 2014. gada 22. janvāris, Apvienotā Karaliste/Parlaments un Padome (C-270/12, EU:C:2014:18, 83. un 84. punkts).

[11] Secinājumi lietā *James Elliott Construction* (C-613/14, EU:C:2016:63, 40. punkts).

[12] Lundqvist, B., "European Harmonised Standards as 'Part of EU Law': The Implications of the James Elliott Case for Copyright Protection and, Possibly, for EU Competition Law", *Legal Issues of Economic Integration*, 44. sēj., Nr. 4, 2017, 429. un 431. lpp.

20. Šie sākotnējie apsvērumi liek man uzskatīt, ka *HTS* nav vienkārši īstenošanas pasākumi, kurus veic privāto tiesību subjekts (*ESO*), bet gan – saskaņā ar Savienības standartizācijas sistēmu, ko ir izveidojis Savienības likumdevējs, – tie ir uzskatāmi par tādiem, kurus pieņēmusi Komisija, vai katrā ziņā šī iestāde kopā ar *ESO* ir atbildīga par *HTS* pieņemšanu.

21. No nesen publicētā Komisijas paziņojuma izriet, ka šī iestāde atzīst *ESO* veiktā darba publisko raksturu, jo Savienības standartizācijas stratēģijā "ir jāiekļauj [..] [ES] demokrātiskās pamatvērtības un intereses kā arī zaļie un sociālie principi", jo tehniskie standarti Savienībā ir īpaši stratēģiski svarīgi. Tā arī piekrīt, ka vēl lielāka kontrole pār *HTS* no *ESO* ir jānodod Komisijai, norādot, ka, lai nodrošinātu sabiedrības interešu ievērošanu, Komisijai vajadzētu būt pilnvarotai tieši – īstenojot aktus – sagatavot vispārīgas specifikācijas (tehniskos dokumentus, kas ir alternatīvi *ESO* izstrādātajiem *HTS*) [13].

22. Turklāt iepriekš minētie apsvērumi arī tiek apstiprināti, analizējot *HTS* pieņemšanas procedūru.

ii) HTS pieņemšanas procedūra

23. Pirmkārt, *HTS* pamatā ir standartizācijas pieprasījums (Komisijas "pilnvarojums" *ESO*). Tikai Komisijai, nevis *ESO* vai kādai citai struktūrai ir tiesības pieprasīt attīstīt *HTS*, lai īstenotu konkrētu direktīvu vai regulu. Tāpēc Komisija vēršas pie atbilstošās *ESO*, kas pēc tam darbojas kā sagatavošanas struktūra, kurai uzticēts šis pilnvarojums. Komisija izvēlas, kurai *ESO* uzticēt *HTS* projekta sagatavošanu saskaņā ar Komisijas noteiktiem stingriem kritērijiem attiecībā uz tā saturu un tās noteiktajā termiņā. Pilnvarojums ir sīki izstrādāts un tajā tiek ietverts konkrēts *HTS* izstrādes grafiks, lai atbalstītu konkrētu Savienības sekundāro tiesību aktu īstenošanu. Jānorāda, ka pilnvarojumā ir ietverti kritēriji, kas nosaka *HTS* sagatavošanu, un šie kritēriji parasti ir ļoti detalizēti [14]. *ESO* ir jāinformē Komisija par izstrādes procesa attīstību.

24. Šajā ziņā vēlos norādīt, ka šim pilnvarojumam ir tālejošas sekas, jo tas ne tikai sniedz *ESO* nepieciešamās vadlīnijas *HTS* izstrādes procesā, bet saskaņā ar Tiesas spriedumu *Anstar HTS* ir arī *jāinterpretē tā pamatā esošā pilnvarojuma gaismā* [15]. Attiecībā uz pilnvarojuma saturu Komisija var deleģēt tikai tehniskus uzdevumus, un tai ir jāatturas no jebkādas politiskas rīcības brīvības deleģēšanas *ESO* [16].

25. Otrkārt, pēc tam, kad *HTS* projekts ir pabeigts, *ESO* tas ir jāiesniedz Komisijai, un atkal tikai šī iestāde ir pilnvarota veikt atbilstības novērtējumu, lai pārbaudītu, vai *HTS* projekts atbilst sākotnējam pilnvarojumam. Saskaņā ar *Vademecum* šim novērtējumam var būt trīs formas. Svarīgi ir tas, ka tikai Komisija ir pilnvarota lemt, vai *HTS* projekta novērtējums ir apmierinošs. *Vademecum* (9. lpp.) ir paredzēts, ka "*ESO* sniegtās specifikācijas Savienības tiesību aktu atbalstam nekad nevar automātiski uzskatīt par atbilstošām sākotnējam pilnvarojumam, jo tā ir politiska atbildība. Komisijai kā pieprasījuma iesniegšanas iestādei vienmēr būs jāizvērtē atbilstība tās sākotnējam pieprasījumam sadarbībā *ESO* [..], pirms tā pieņems lēmumu [*Oficiālajā Vēstnesī*] publicēt atsauces uz standartu".

[13] Komisijas Paziņojums (2022. gada 2. februāris) ES standartizācijas stratēģija, COM(2022) 31 final, 4. un 5., un attiecīgi nākamās lpp. Skat. arī "Zilo rokasgrāmatu" par ES produktu noteikumu īstenošanu, 2022. gads (OV 2022, C 247, 1. lpp., 192. zemsvītras piezīme).

[14] Kā labu piemēru skat. 2009. gada 9. jūlija pilnvarojumu M.445/EN par Rotaļlietu drošuma direktīvas saskaņotajiem standartiem.

[15] Spriedums, 2017. gada 14. decembris, *Anstar* (C-630/16, EU:C:2017:971, 35.–36. punkts).

[16] Komisija, *Vademecum on European Standardisation* – I daļa, SWD(2015) 205, 8. un 9. lpp. (turpmāk tekstā – *Vademecum*).

26. Treškārt, standarts, ko Komisijas stingrā uzraudzībā izstrādājusi *ESO*, kļūst par *HTS* tikai tad, ja un tiklīdz Komisija publicē atsauci uz šo standartu *Oficiālajā Vēstnesī*. Ja Komisija uzskata, ka *HTS* projekts nav pietiekami saskaņots ar pilnvarojumu, tā lūdz konkrēto *ESO* to grozīt vai atsakās no atsauces uz *HTS* projekta vai tā daļas publicēšanas *Oficiālajā Vēstnesī*. Turklāt *ESO* rīcības brīvību vēl vairāk ierobežo Eiropas Parlamenta un dalībvalstu pilnvaras iebilst pret *HTS* projektu.

27. Visbeidzot, Komisija ne tikai cieši uzrauga *HTS* izstrādi, bet arī nodrošina ievērojamu finansējumu (līdz 35 % no *CEN* budžeta). Sadarbību ar Komisiju reglamentē nolīgums, kas izpaužas kā noteiktas vispārējas pamatnostādnes, kuras periodiski tiek atjaunotas un kurās uzsvērta standartizācijas nozīme attiecībā uz Eiropas politiku un preču un pakalpojumu brīvai apriti [17].

28. *HTS* izveides un pieņemšanas dzīves cikls sākas un beidzas ar Komisiju. Lai gan *ESO* ir sagatavojusi standarta projektu, tas tomēr nav daļa no Savienības tiesībām, kamēr Komisija nav publicējusi atsauci uz to *Oficiālajā Vēstnesī*. Līdz ar to Komisija ir tā, kas sagatavošanas dokumentu padara par aktu, kas ir daļa no Savienības tiesībām.

29. Patiešām, kā plaši atzīts doktrīnā [18], ““jaunā pieeja” saskaņā ar Savienības tiesībām ietver sarežģītāku metodi. Daudzi komentētāji uzskata, ka tās pašreizējā redakcijā, kas nostiprināta Regulā Nr. 1025/2012, ir noteikta stingrāka “juridifikācija”, lai Savienības iestādes nevarētu noliegt savu kontroli pār [*HTS*] saturu” [19].

30. Kā jau norādījis ģenerāladvokāts M. Kamposs Sančess-Bordona, “gan dalībvalstīm un Eiropas Parlamentam sniegtā iespēja izvirzīt formālu iebildumu, gan Komisijas rīcība pirms [atsauces uz *HTS*] publicēšanas liecina par to, ka šajā gadījumā runa ir par “kontrolētu” normatīvo deleģēšanu privātai standartizācijas organizācijai” (55. punkts). Turklāt “privātais raksturs pilnībā acīmredzams ir tad, kad *CEN* izstrādā Eiropas nesaskaņotos tehniskos standartus, taču *CEN* rīkojas citādāk, kad tā pilda Komisijas piešķirto pilnvarojumu izstrādāt [*HTS*]” (secinājumu 56. punkts) [20].

31. Turklāt līdzīgi kā deleģētos aktus un īstenošanas aktus arī Komisijas standartizācijas pilnvarojumu reglamentē Komitoloģijas regula [21], lai nodrošinātu līdzīgu dalībvalstu un Eiropas Parlamenta kontroles līmeni.

32. Turpinājumā jāizvērtē *HTS* tiesiskās sekas.

iii) HTS sekas

33. Vispirms jānošķir parastie vai nesaskaņotie standarti, kuri nav saistoši un kuriem nav tiesisku seku *per se*, un *HTS*. Pēdējie minētie ir īpašs tehnisko standartu veids, jo: a) tie ir daļa no Savienības tiesībām; b) tie ir minēti saistošajos Savienības tiesību aktos vai katrā ziņā ir

[17] Skat. 2003. gada 28. marta Vispārīgās vadlīnijas sadarbībai starp *CEN*, *Cenelec* un *ETSI* un Eiropas Komisiju un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociāciju (OV 2003, C 91, 7. lpp.).

[18] Skat. Schepel, H., “The new approach to the new approach: The juridification of harmonised standards in EU law”, *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 20.(4.) sēj, 2013, 521. lpp.

[19] De Bellis, M., atvērtais izd.: “Private standards, EU law and access – The General Court’s ruling in Public.Resource.Org”, *EU Law Live*, 2021. gada 10. septembris.

[20] Šajā ziņā svarīgi skat. arī spriedumu *James Elliott*, 43. punkts (citēts šo secinājumu 9. punktā).

[21] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 182/2011 (2011. gada 16. februāris), ar ko nosaka normas un vispārīgus principus par dalībvalstu kontroles mehānismiem, kuri attiecas uz Komisijas īstenošanas pilnvaru izmantošanu (OV 2011, L 55, 13. lpp.).

nepieciešami šādu tiesību aktu īstenošanas pasākumi, kā izklāstīts iepriekš, un c) tiem ir būtiskas tiesiskās sekas, kas izriet no Savienības tiesībām, kā tiks atspoguļots turpmāk. Saskaņā ar *Vademecum* (8. lpp.) "*HTS* ne tikai palīdz īstenot [Savienības] pasākumus, bet ir kas vairāk par palīglīdzekli. Tie faktiski ir *nepieciešami* attiecīgo Savienības sekundāro tiesību aktu *pareizai īstenošanai*.

34. Minētās sekas ir šādas. *HTS* tiek pieņemti, pamatojoties uz Savienības likumdevēja Regulā Nr. 1025/2012 noteikto procedūru, un ar *HTS* ir saistīta ļoti svarīgā atbilstības prezumpcija, proti, atbilstība konkrētam *HTS* nozīmē atbilstošo Savienības sekundāro tiesību aktu tiesību pamatprasību ievērošanu, tādējādi tiek garantēta attiecīgo preču vai pakalpojumu brīva aprite Savienībā.

35. Ņemot vērā iepriekš minēto un *HTS* ietverto atsauci uz atbilstošo sekundāro tiesību aktu, kā norādīts doktrīnā [22], var secināt –, lai gan sākotnēji *HTS* tika attīstīti kā brīvprātīgs atbilstības mehānisms Savienības sekundārajos tiesību aktos noteiktajām pamatprasībām, Tiesa faktiski ir atzinusi, ka tiem ir potenciāli saistošas tiesiskās sekas [23].

36. *Stricto sensu* Regulā Nr. 1025/2012 ir paredzēts, ka *HTS* nav saistoši, ciktāl saimnieciskās darbības subjektiem ir (vismaz teorētiski) pieejami alternatīvi līdzekļi, lai uzskatāmi parādītu atbilstību attiecīgo sekundāro tiesību aktu pamatprasībām. Tomēr, kā paskaidrots iepriekš, viena no svarīgākajām *HTS* iezīmēm ir atbilstības prezumpcijas tiesiskās sekas. Tas *HTS* padara par būtisku instrumentu, jo īpaši saimnieciskās darbības subjektiem, lai izmantotu tiesības uz brīvu apriti, jo, tiklīdz tie nodrošina atbilstību *HTS* prasībām, tie gūst labumu no šīm tiesiskajām sekām un attiecīgās preces un pakalpojumi var būt brīvā apritē Savienības tirgū.

37. Citiem vārdiem, atbilstība *HTS* ražotājam vai pakalpojumu sniedzējam nozīmē gūt labumu no atbilstības prezumpcijas un saistībā ar atbildību – problēmu, negadījumu vai tiesvedības gadījumā – tas var atsaukties uz šo prezumpciju: patiešām, šādā situācijā ražotājam vai pakalpojumu sniedzējam pierādīšanas pienākums nozīmē tikai pierādīt atbilstību ar *HTSI*, savukārt pretējai pusei (patērētājam vai konkurentam) – atspēkot šo pieņēmumu.

38. Šādas būtiskas tiesiskās sekas noved pie praktiskām grūtībām un nelīdzsvarotības starp pusēm. Kaut arī atbilstība *HTS* nodrošina izšķirošo atbilstības prezumpciju, tiem nav brīvas piekļuves. Tas rada grūtības plašai sabiedrībai iepazīties ar *HTS* un saimnieciskās darbības subjektiem, kā arī plašai sabiedrībai novērtēt un praktiski izmantot iespējamās *HTS* alternatīvas, lai izpildītu sekundāro tiesību aktu pamatprasības.

39. Šī lieta ir līdzīga lietai, kurā tika pasludināts spriedums *Stichting*. Minētajā lietā iesniedzējtiesa lūdza Tiesu lemt par direktīvas spēkā esamību, ņemot vērā pārskatāmības principu, jo šajā direktīvā atsauces veidā bija iekļauts *ISO* standarts, kas nebija brīvi pieejams. Tiesa nolēma, ka atbilstoši tiesiskās drošības principam Savienības tiesību akti ir jāpublicē, pirms tie ir spēkā attiecībā uz fiziskām un juridiskām personām. Tomēr šis spriedums ir balstīts uz pieņēmumu, ka minētajā direktīvā nebija paredzēti nekādi ierobežojumi piekļuvei dokumentiem saskaņā ar

[22] Soroiu, A. and Correia Magalhaes De Carvalho, M. F. "Lawtify Premium: Public.Resource.Org (T-185/19), a Judicial Take on Standardisation and Public Access to Law", *Review of European Administrative Law*, 15.(2.) sēj., 2022, 57. lpp. Skat. arī Schepel, H., minēts iepriekš, 521. un 523. lpp.; Volpato, A., "The Harmonized Standards before the ECJ: James Elliott Construction", *Common Market Law Review*, 54.(2.) sēj., 2017, 591. lpp.; van Gestel, R., un van Lochem, P., "Private Standards as a Replacement for Public Lawmaking?" no: Marta Cantero Gamito, M., un Micklitz, H.-W., (red.), *The Role of the EU in Transnational Legal Ordering*, Edward Elgar Publishing 2020, 31. lpp.

[23] Skat. spriedumus, *Fra.bo* (27.–32. punkts), *James Elliott* (40., 42. un 43. punkts), un 2018. gada 22. februāris, *SAKSA* (C-185/17, EU:C:2018:108, 39. punkts).

Regulu Nr. 1049/2001. Tiesa norādīja, ka *ISO* standartu iekļaušana direktīvā uzliek pienākumus juridiskām personām, jo tās var piekļūt šiem standartiem ar valsts standartizācijas organizāciju starpniecību. Tomēr attiecībā uz fiziskām personām minētā sprieduma 48. punktā tā nolēma, ka tiesiskās drošības princips paredz, ka tehniskie standarti, kurus noteikusi tāda standartizācijas iestāde kā *ISO* un kuri kļuvuši saistoši ar Savienības leģislatīvu aktu, ir saistoši sabiedrībai kopumā *tikai tad, ja paši standarti* (nevis tikai atsauce uz tiem) *ir publicēti Oficiālajā Vēstnesī*. Patiešām, šādā gadījumā sabiedrība nevar zināt tabakas izstrādājumu emisiju mērīšanai nepieciešamās metodes, ja vien tai nav pieejami šie standarti.

40. Piemēram, šajā lietā Rotaļlietu drošuma direktīvas II pielikuma ("Īpašas drošuma prasības") II daļas ("Uzliesmojamība") 3. punktā ietvertajās pamatprasībās par rotaļlietu drošumu ir norādīts tikai, ka "rotaļlietas, kas nav triecienkapseles, nedrīkst būt eksplozīvas vai saturēt elementus vai vielas, kas var sprāgt, ja tās lieto, kā noteikts 10. panta 2. punkta pirmajā daļā". Tomēr, kā norādījušas apelācijas sūdzības iesniedzējas, ķīmiskajos komplektos pieļaujamo vielu sarakstu un to maksimālo daudzumu, kas rada prezumpciju par atbilstību pamatprasībām, var noskaidrot, tikai iepazīstoties ar attiecīgo *HTS*.

41. Citiem vārdiem, direktīvā un pamatprasībās ir norādīts tikai rezultāts, nevis līdzekļi tā sasniegšanai. Tas liecina, ka praksē fiziskai vai juridiskai personai nav iespējams pārbaudīt izstrādājuma atbilstību pamatprasībām, ja tai nav piekļuves attiecīgajam *HTS*.

42. Ja ražotājs (vai pakalpojumu sniedzējs) uzņemas risku un laiž tirgū izstrādājumu (vai pakalpojumu), kas neatbilst *HTS*, tas nozīmē, ka uz izstrādājumu un ražotāju (vai pakalpojumu un tā sniedzēju) neattiecas prezumpcija par atbilstību Savienības sekundārajos tiesību aktos noteiktajām pamatprasībām. No tā izriet, ka tiesvedības gadījumā tieši ražotājam vai pakalpojumu sniedzējam ir pienākums pierādīt, ka izstrādājums patiešām atbilst piemērojamajiem Savienības sekundārajiem tiesību aktiem. Manuprāt, tas nepārprotami nozīmē, ka *de facto* visi ražotāji vai pakalpojumu sniedzēji vienmēr centīsies ievērot *HTS*, jo neviens racionāls ražotājs vai pakalpojumu sniedzējs nebūtu gatavs uzņemties milzīgu komerciālo risku un šādu slogu.

43. Citiem vārdiem, *HTS* ievērošana rada prezumpciju par atbilstību Savienības sekundārajos tiesību aktos noteiktajām pamatprasībām, un tas savukārt nozīmē, ka *HTS* rada tādu pašu iedarbību kā saistoša norma attiecībā uz jebkuru fizisku vai juridisku personu, kas cenšas apstrīdēt šo prezumpciju saistībā ar konkrētu izstrādājumu vai pakalpojumu. Tas nozīmē, ka paļaušanās uz *HTS* tieši ietekmē pierādīšanas pienākumu.

44. Tādējādi gan attiecībā uz ražotājiem un pakalpojumu sniedzējiem, gan attiecībā uz personu, kas apstrīd *HTS* prezumpciju, pastāv tiesiskas sekas, kas ir saistītas ar atbilstību *HTS* – pat tad, ja *HTS* (šajā lietā aplūkotajiem trim Rotaļlietu drošuma direktīvas *HTS*) formāli un teorētiski nav saistoši.

45. To, ka *HTS* ir *de facto* saistoši, jo tie parasti ir vienīgā tirgū atzītā metode, lai nodrošinātu atbilstību attiecīgajiem Savienības sekundārajiem tiesību aktiem, apstiprina Komisijas pasūtīts pētījums: "Praktiski [*HTS*] ir gandrīz obligāti lielākajai daļai ekonomikas dalībnieku." Turklāt tajā pašā pētījumā ir norādīts, ka *HTS* cena ir viens no galvenajiem šķēršļiem efektīvai to izmantošanai [24].

[24] Skat. *EIM Business & Policy Research, Access to Standardisation* – Pētījums Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un rūpniecības ĢD, 2010, attiecīgi 17. un 9. lpp.

46. Savienības sekundāro tiesību aktu pamatprasības patiešām piešķir privātpersonām tiesības, kuras var piemērot un īstenot saskaņā ar Savienības tiesībām [25]. Tomēr Savienības sekundārajos tiesību aktos noteiktās pamatprasības nevar aplūkot nošķirti, jo praksē nav iespējams apstiprināt izstrādājuma vai pakalpojuma atbilstību bez atsauces uz attiecīgo *HTS*. Tādējādi sabiedrība nevar izmantot savas tiesības pret ražotāju vai pakalpojumu sniedzēju saskaņā ar šiem sekundārajiem tiesību aktiem, ja tā nevar atsaukties uz attiecīgo *HTS*.

47. No tā izriet, ka *HTS* ir *nepieciešami*, lai īstenotu attiecīgos Savienības sekundāros tiesību aktus. To, ka *HTS de facto* ir saistoši, Vispārējā tiesa atzina arī spriedumā *Global Garden* (2017. gada 26. janvāris, *GGP Italy*/Komisija, T-474/15, EU:T:2017:36, 67. punkts), un Tiesa – spriedumā *Fra.bo*. Pēdējā minētajā spriedumā tika konstatēts, ka "praksē gandrīz visi Vācijas patērētāji pērk tikai tos vara savienotājelementus, kurus ir sertificējusi [Vācijas sertifikācijas iestāde]" (30. punkts). Kā Tiesa arī paskaidroja šajā spriedumā, uzņēmējiem parasti ir grūti vai pat pilnīgi neiespējami izvēlēties citu ceļu, kas nav tehniskā standarta izmantošana, ņemot vērā šajā ziņā nepieciešamo laiku un izmaksas. To tāpat apstiprina fakts, ka uzņēmumi maksā par *HTS*. Nav skaidrs, kāpēc uzņēmumiem, kas darbojas konkurences apstākļos, būtu jāmaksā par *HTS*, ja tie nebūtu *de facto* saistoši? Patiešām, visas Savienības standartizācijas sistēmas priekšnosacījums ir tāds, ka principā visi subjekti izmanto *HTS*.

48. Manuprāt, *HTS de facto* saistošais raksturs izriet ne tikai no pašu *HTS* esamības, bet arī no reālu alternatīvu trūkuma. Pastāv spēcīgs atbalsts un stimuls nepārtrauktai *HTS* attīstīšanai. Šā procesa dēļ valstu standartizācijas iestāžu iespējas piedāvāt alternatīvas *HTS* ir ierobežotas (ņemot vērā, ka tām, vispirms un galvenokārt, ir pienākums transponēt *HTS* bez jebkādām izmaiņām), un šķiet, ka citiem privāttiesību subjektiem nav finansiāla stimula konkurēt šajā tirgū. Arī nacionālajās tiesībās un doktrīnā tiek pausts viedoklis, ka nav jēgas argumentēt par to, ka *HTS* izmantošana būtu brīvprātīga. [26]

49. No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka *HTS* ir *de facto* saistoši, ciktāl tos vismaz nevar apiet tāpēc, ka tiem ir piešķirta pierādījuma vērtība.

50. Ņemot vērā iepriekš minēto, pat ja Tiesa nonāktu pie secinājuma, ka *HTS* nav *de facto* saistoši (*quod non*), uzskatu, ka tas nemainītu manu izvērtējumu, ciktāl būtu pietiekami noteikt, ka – *stricto sensu* saistoši vai ne – *HTS* ir skaidras tiesiskās sekas, kādas tiem ir piešķirtas Savienības tiesību aktos.

51. Visbeidzot, pēc tam, kad *HTS* ir pabeigti un atsauce uz tiem ir publicēta *Oficiālajā Vēstnesī*, katrai dalībvalstij sešu mēnešu laikā ir jāpieņem ikviens *HTS* – bez izmaiņām – kā valsts standarts un jāatceļ pretrunīgie standarti. Saskaņā ar LES 17. pantu Komisija kā Savienības Līgumu uzraudzītāja "nodrošina Līgumu piemērošanu, kā arī iestāžu saskaņā ar Līgumiem pieņemto pasākumu piemērošanu [un] uzrauga Savienības tiesību piemērošanu". Tādējādi Komisija nodrošina *HTS* pilnīgu iedarbību un vajadzības gadījumā ceļ prasību par LESD 258. pantā paredzēto pienākumu neizpildi. Tik tiešām, Tiesa ir skaidri norādījusi, ka papildu prasību noteikšana izstrādājumiem, uz kuriem attiecas *HTS*, rada attiecīgās dalībvalsts pareizas Savienības tiesības īstenošanas pienākuma pārkāpumu [27]. Tiesa pasludināja šo spriedumu

[25] Skat., piemēram, spriedumā, 2022. gada 22. decembris, *Ministre de la Transition écologique* un *Premier ministre* (Valsts atbildība par gaisa piesārņojumu) (C-61/21, EU:C:2022:1015, 43.–47. punkts), minēto judikatūru.

[26] *Rechtbank's-Gravenhage* (Hāgas tiesa, Nīderlande) 2008. gada 31. decembra spriedums, LJN: BG8465. Skat. Van Gestel, B., un Micklitz, H.-W., "European Integration Through Standardization: How Judicial Review is Breaking Down the Club House of Private Standardization Bodies", CMLR 50. sēj. (2013), 176. lpp.

[27] Spriedums, 2014. gada 16. oktobris, Komisija/Vācija (C-100/13, nav publicēts, EU:C:2014:2293, 63. punkts).

attiecībā uz pašiem *HTS*, nevis uz sekundārajos tiesību aktos ietvertajām pamatprasībām. No tā izriet, ka Komisijai ir jānodrošina *HTS* pilnīga iedarbība, un tas nozīmē, ka *HTS* jābūt izpildāmiem [28].

3) Tiesiskuma prasību ietekme uz HTS

i) Vispārīgi apsvērumi

52. Pirmkārt, no LES 2. panta izriet, ka tiesiskuma nodrošināšanai ir nepieciešams, lai visām Savienības fiziskām un juridiskām personām būtu brīva piekļuve Savienības tiesību aktiem. Tas ir balstīts uz pamatprincipu, ka ikvienam ir jābūt iespējai zināt savas tiesības un ikvienam ir pienākums tās ievērot [29]. Tieši tāpēc LESD 297. pantā ir noteikts, ka Savienības tiesību akti ir jāpublicē *Oficiālajā Vēstnesī*.

53. Otrkārt, Tiesa šajā sakarā atsaucas uz tiesiskuma principu [30] un tiesiskās drošības principu [31], no kuriem pēdējais minētais arī prasa, lai fiziskām un juridiskām personām būtu zināmas savas tiesības. Šajā ziņā Tiesa jau ir nospriedusi, ka tiesiskais regulējums nerada tiesiskas sekas personām, ja tas nav paziņots trešām personām, šo tiesisko regulējumu publicējot [32].

54. Treškārt, jēdziens par brīvu piekļuvi tiesībām ir atzīts arī saskaņā ar pārskatāmības principu [33]. Tā ir aksioma, ka Savienības tiesības var būt iedarbīgas tikai tad, ja tās var izpildīt. Kā minēts iepriekš, tiesību aktu publicēšana nodrošina to izpildāmību. No tā izriet – ja *HTS* nav publicēti, tos nevar pilnībā īstenot. Kā izklāstīts šo secinājumu 33.–51. punktā, *HTS* ir daļa no Savienības tiesībām, un tiem ir skaidri noteiktas tiesiskās sekas. Tāpēc pašreizējā kārtība, saskaņā ar kuru tiek publicēta tikai atsauce uz *HTS*, bet ne pats to teksts, liedz sabiedrībai pieeju efektīvu un izpildāmu Savienības tiesību galvenajai būtībai.

55. Līdz ar to nav atbalstāms pārsūdzētā sprieduma 107. punktā ietvertais apgalvojums, saskaņā ar kuru apelācijas sūdzības iesniedzējas nav pamatojušas "precīzu "konstitucionālās kārtības principa" avotu, kas pieprasītu brīvu un bezmaksas piekļuvi [*HTS*]".

56. Turklāt Tiesa spriedumā lietā *Skoma-Lux* ir nospriedusi, ka Savienības tiesībām ir jābūt pieejamām Savienības pilsoņiem: "Saskaņā ar tiesiskās drošības principu [Savienības] tiesību normām ir jādod iespēja ieinteresētajām personām skaidri uzzināt savu pienākumu apjomu, un tas var tikt garantēts tikai ar minēto tiesību aktu pienācīgu izziņošanu adresāta valsts valodā." Pamatojoties uz to, Tiesa secināja, ka Savienības regulām vai direktīvām nav tiesisku seku attiecībā uz privātpersonām, ja tās nav pienācīgi publicētas *Oficiālajā Vēstnesī* dalībvalsts valodā, "pat ja šīs personas varējušas uzzināt par šīs regulas esamību ar citu līdzekļu palīdzību" [34]. Tādējādi, kā paskaidrošu turpmāk, maksas piekļuve *HTS* vai piekļuve, izmantojot atsevišķas bibliotēkas vai dažus informācijas punktus [35], pretēji Vispārējās tiesas viedoklim (pārsūdzētā sprieduma 103. un 107. punkts), acīmredzami ir neatbilstoša un nepietiekama, lai nodrošinātu tiesiskuma ievērošanu.

[28] Skat. arī šo secinājumu 61. punktu.

[29] Spriedums, 2007. gada 18. janvāris, *PKK* un *KNK*/Padome (C-229/05 P, EU:C:2007:32, 109. punkts).

[30] Spriedums, 2004. gada 29. aprīlis, Komisija/*CAS Succhi di Frutta* (C-496/99 P, EU:C:2004:236, 63. punkts).

[31] Spriedums, 1981. gada 12. novembris, *Meridionale Industria Salumi* u.c. (no 212/80 līdz 217/80, EU:C:1981:270, 10. punkts).

[32] Spriedums, 2003. gada 20. maijs, *Consorzio del Prosciutto di Parma* un *Salumificio S. Rita* (C-108/01, EU:C:2003:296, 95. un 96. punkts).

[33] Tas ir atzīts arī konstitucionālajos principos, kas noteikti dažādās ES līguma normās, piemēram, 1. panta 2. punktā, 10. panta 3. punktā, 11. panta 2. un 3. punktā, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (42. pants).

[34] Spriedums, 2007. gada 11. decembris, *Skoma-Lux* (C-161/06, EU:C:2007:773, attiecīgi 38. un 51. punkts).

[35] Valstu standartizācijas iestāžu pārvaldītas vietas, kur *HTS* var piekļūt ar zināmiem nosacījumiem.

57. Patiešām, kā norādījusi, piemēram, Eiropas Padome, "tiesiskās drošības princips ir būtisks, lai nodrošinātu uzticēšanos tiesu sistēmai un tiesiskumam. [..] Tas ir arī svarīgs uzņēmumu ražošanas kārtībai, lai panāktu attīstību un ekonomikas progresu. [..] Lai rastu šādu uzticēšanos, valstij tiesību akta teksts ir jāpadara viegli pieejams" [36].

58. Tāpēc jāizvērtē, vai tiesiskās drošības princips prasa, lai *HTS* būtu brīvi pieejami un bez maksas, vai arī šai piekļuvei var piemērot konkrētus nosacījumus.

ii) Šajā lietā piemērotais piekļuves HTS tvērums

59. Sākumā vēlos norādīt, ka, lai gan šajā lietā Komisija cenšas saglabāt *status quo*, vienlaikus šī iestāde savā 2022. gada Eiropas Savienības standartizācijas stratēģijā skaidri iestājas par to, ka "[*ESO*] būtu jāapsver brīva piekļuve standartiem un citiem dokumentiem. Komisija ir gatava iesaistīties konstruktīvā dialogā ar [*ESO*], izmantojot esošos forumus, lai palīdzētu tiem sasniegt šo mērķi" (skat. šo secinājumu 21. punktu).

60. No dalībvalstu tiesību tradīcijām izriet, ka "tiesiskuma princips parasti prasa formāli pieņemtu tiesību normu izsludināšanu. Mērķis ir padarīt tās publiski pieejamas tā, lai ieinteresētās personas varētu iegūt ticamas zināšanas par to saturu. Šo iespēju nedrīkst arī nepamatoti apgrūtināt" [37].

61. Piekrītu apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentam, ka pilsoņiem ir jābūt iespējai gūt labumu no akta, kuram ir tiesiskas sekas, kas ir daļa no Savienības tiesībām – kā *HTS* –, tādēļ ir jābūt iespējai to izpildīt. Patiešām, pietiek atsaukties uz faktiem lietā, kurā taisīts spriedums *James Elliott* un kurā jautājums par *HTS* interpretāciju radās saistībā ar privātu prasību par būvizstrādājumiem ar trūkumiem. Ņemot vērā, ka *HTS* ir reālas tiesiskas sekas attiecībā uz fiziskām un juridiskām personām, tiesiskuma nodrošināšanai ir nepieciešams, lai šīm personām būtu piekļuve *HTS*. Patiešām, tā kā *HTS* ir pārstāvētas sabiedrības intereses un tiem ir loma, kas funkcionāli ir līdzvērtīga tiesību normām, to tiesiskuma pārbaude (un līdz ar to arī pieejamība) ir attiecīgi jāpielāgo [38].

62. Izrādās, ka lielākā daļa dalībvalstu (izņemot Īriju un bijušo dalībvalsti Apvienoto Karalisti) oficiālus tekstus parasti izslēdz no autortiesību aizsardzības. Atšķirīga situācija ir attiecībā uz valsts standartu autortiesību aizsardzību. Tomēr, kā paskaidroju šo secinājumu 33. punktā, ņemot vērā *HTS* īpašo lomu Savienības tiesībās, tie pilnībā atšķiras no valsts standartiem.

63. Spriedumos *James Elliott* un *Stichting* ir skaidri norādīts, ka *HTS* būtu oficiāli jāpublicē (tas ir arī uzsvērts doktrīnā), jo pretējā gadījumā tiktu nopietni ierobežota tiesību aktu atsauču uz šādiem noteikumiem efektivitāte, ņemot vērā, ka tie nav izpildāmi pret privātpersonām kopumā, tāpat kā pret uzņēmumiem, kuriem nav bijusi efektīva piekļuve *HTS*. Patiešām, piekļuve *HTS* pret atlīdzību nekad nevar aizstāt pienākumu tos oficiāli publicēt *Oficiālajā Vēstnesī*. Tas ir attiecināms pat uz lieliem uzņēmumiem, jo šie noteikumi galu galā joprojām attiecas uz to klientiem, kas faktiski ir

[36] Ziņojums par tiesiskumu – Pieņemts Venēcijas Komisijas 86. plenārsēdē (Venēcija, 2011. gada 25.–26. marts), CDL-AD(2011)003rev-e, 44. punkts.

[37] Skat., piemēram, *Bundeverfassungsgericht* (Vācijas federālā konstitucionālā tiesa) 1998. gada 29. jūlija spriedumu – Lieta 1 *BvR* 1143/90, DE:BVerfG:1998:rk19980729.1bvr114390, 26. punkts.

[38] Skat. Van Waeyenberge, A., "La normalisation technique en Europe – L'empire (du droit) contre-attaque", *Revue internationale de droit économique: RIDE*, Nr. 3, 2018, 314. lpp. Skat. arī Aubry, H., Brunet, A., un Peraldi-Leneuf, F., "Le contrôle des normes: un garde-fou démocratique à perfectionner", no: Aubry, H., et al. (red.), "La normalisation en France et dans l'Union européenne. Une activité privée au service de l'intérêt général?", Aix-en-Provence, 2012, 104. lpp.

to īstie adresāti: kā gan pilsonis varētu droši zināt, vai uzņēmums ir ražojis savu izstrādājumu vai sniedzis pakalpojumu saskaņā ar *HTS*, ja šis pilsonis nevar iepazīties ar šo *HTS* saturu? Pilsonim nedrīkst liegt iespēju "oficiāli" iepazīties ar *HTS* saturu, kas tieši vai netieši var viņu ietekmēt [39].

64. Saikne starp *HTS* un sekundārajiem tiesību aktiem noteikti *HTS* ierindo publisko uzdevumu jomā, ciktāl tie ir neaizstājams (vai "nepieciešams") papildinājums Savienības sekundāro tiesību aktu efektīvai īstenošanai (un tādējādi veicina Savienības iekšējā tirgus efektīvu izveidi). Ņemot vērā to, ka *ESO* veic publiskus uzdevumus (t.i., izstrādā *HTS*, kas papildina Savienības tiesību aktus), šīs standartizācijas organizācijas vajadzības gadījumā varētu saņemt atlīdzību no publiskiem līdzekļiem par šo uzdevumu veikšanu (kā tas jau daļēji notiek, ņemot vērā Komisijas finansējumu visām trim *ESO*) [40].

65. No iepriekš minētā izriet, ka tiesiskuma nodrošināšanai ir nepieciešama brīva un bezmaksas piekļuve *HTS*. *HTS* kā standartizācijas akti, kas ir daļa no Savienības tiesībām, īsteno Savienības sekundāros tiesību aktus un rada tiesiskas sekas, un tie būtu jāpublicē *Oficiālajā Vēstnesī*, tādējādi nodrošinot to izpildi un piekļuvi tiem.

4) HTS kā Savienības tiesību daļa nav aizsargāti ar autortiesībām

66. Ņemot vērā iepriekš minēto, neatbildēts paliek jautājums, kā šo secinājumu saskaņot ar faktu, ka saskaņā ar Komisijas un *ESO* līgumisko vienošanos *HTS* ir aizsargāti ar autortiesībām.

67. Patiešām, *CEN* un Komisijas arguments, saskaņā ar kuru piekļuve pieprasītajiem *HTS* nav iespējama šīs aizsardzības dēļ, ir atkarīgs no tā, vai tiek pieņemts, ka saskaņā ar Savienības tiesībām *HTS* var būt aizsargāti ar autortiesībām.

68. Mani apsvērumi, ievērojot 20. punktā izvirzīto galveno argumentu (ka *HTS* faktiski var uzskatīt par Komisijas pieņemtiem), ir piemērojami *mutatis mutandis* pat tad, ja Tiesa nonāktu pie secinājuma, ka *HTS nav* atzīstami par "Savienības iestāžu vai struktūru aktiem". Tas tā ir tādēļ, ka Savienības tiesību kopumā mērķu un jo īpaši piekļuves Savienības tiesībām mērķu labad *HTS* tomēr ietilpst Savienības tiesībās un, ņemot vērā to neaizstājamo lomu saistošo Savienības sekundāro tiesību aktu izpildē un tiesisko seku kontekstā, *HTS* principā nevajadzētu būt aizsargājamiem ar autortiesībām.

69. Tāpēc Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, jo nav izskatījusi šo jautājumu un nav izvērtējusi, vai tiesības (un *HTS* kā akts, kas ir daļa no Savienības tiesībām) vispār var būt aizsargātas ar autortiesībām. Tā vienkārši atsaucās uz spriedumu *James Elliott* un apgalvoja, ka Tiesa nav atzinusi par spēkā neesošu pašreizējo *HTS* publicēšanas sistēmu (lai gan šajā lietā par to nebija strīda). Tādā veidā netika sniegta atbilde uz izšķirošo jautājumu, vai akts, kas ir daļa no Savienības tiesībām, var būt aizsargāts ar autortiesībām.

70. Jānorāda, ka pretēji tam, ko apgalvo Komisija un personas, kas iestājušās lietā, – Regulu Nr. 1025/2012 nevar uzskatīt par *HTS* autortiesību aizsardzības pamatu. Šajā regulā nav normas, kas paredzētu *HTS* autortiesību aizsardzību. Ja Savienības likumdevējs uzskatītu, ka uz *HTS* attiecas šāda aizsardzība, tas būtu iekļāvis šajā regulā attiecīgu noteikumu vai vismaz minējis to kādā apsvērumā.

[39] Alvarez Garcia, V., "La problemática de la publicidad oficial de las normas técnicas de origen privado que despliegan efectos jurídico-públicos", *Revista de Derecho Comunitario Europeo*, Nr. 72, 2022, 467. lpp.

[40] Skat. arī Alvarez Garcia, V., minēts iepriekš, 478. lpp.

71. No tā izriet, ka Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta pirmajā ievilkumā paredzētais izņēmums, ar kuru Vispārējā tiesa pamatoja savu spriedumu un līdz ar to atteica piešķirt piekļuvi pieprasītajiem *HTS*, šajā gadījumā nav piemērojams šīs lietas kontekstā. Tātad spriedumā ir pieļauta tiesību kļūda, un tas ir jāatceļ.

b) Par pirmā apelācijas sūdzības pamata pirmās daļas otro prasījumu: pat ja HTS būtu aizsargāti ar autortiesībām, brīva piekļuve tiesībām prevalē par autortiesību aizsardzību

72. Pakārtoti apelācijas sūdzības iesniedzējas būtībā apgalvo – pat tad, ja pieprasītos *HTS* var aizsargāt ar autortiesībām, brīvai piekļuvei tiesībām ir jāprevalē pār autortiesību aizsardzību.

73. Vispirms jānorāda, ka Regulā Nr. 1049/2001 ir atzīts jēdziens par brīvu piekļuvi tiesībām un tās 6. apsvērumā ir noteikts, ka "dokumentiem vajadzētu būt tieši pieejamiem, ciktāl tas ir iespējams [..] gadījumos, kad iestādes darbojas kā likumdevējas, *arī saskaņā ar deleģētām pilnvarām*" (mans izcēlums).

74. Turklāt pārsūdzētais spriedums ir pretrunā pārskatāmības principam un Tiesas pastāvīgajai judikatūrai. Piemēram, Tiesa plēnuma sastāvā apstiprināja šī principa nozīmi, piemēram, likumdošanas procesā, un atbilstoši šim principam dokumenti, kas ir šāda procesa daļa, principā ir jāpublisko. Tiesa atgādināja, ka šajā procesā izmantoto dokumentu publiskošana palielina likumdošanas procesa pārskatāmību un atklātumu un stiprina Savienības pilsoņu tiesības pārbaudīt likumdošanas akta pamatā esošo informāciju. Patiešām, pat uz Savienības iestāžu juridiskā dienesta atzinumiem saistībā ar likumdošanas procesu neattiecas vispārēja konfidencialitātes prasība, un Tiesa norādīja, ka Regulā Nr. 1049/2001 principā ir noteikts pienākums tos publiskot[41]. No pārskatāmības principa svarīguma Tiesai būtu jāvadās arī attiecībā uz *HTS*.

75. Turklāt spriedumā *Stichting* (40.–42. un 73. punkts) Tiesa atzina, ka tiesības ir jāpublisko, un norādīja, ka standarti nav saistoši sabiedrībai, ja tie nav publicēti *Oficiālajā Vēstnesī*.

1) Četru pieprasīto HTS autortiesību aizsardzības neesamība ("oriģinalitātes" trūkuma dēļ)

76. Lai gan ES nav parakstījusi Bernes konvenciju[42], tā ir piekritusi ievērot tās 1.–21. pantu[43]. No konvencijas 2. panta 4. punkta izriet, ka uz "likumdošanas, administratīva vai juridiska rakstura oficiāliem tekstiem" automātiski neattiecas autortiesību aizsardzība. Drīzāk "Savienības valstu likumdošanas akti var noteikt aizsardzību [šādiem] oficiāliem tekstiem un šādu tekstu oficiāliem tulkojumiem".

77. Savienības tiesībās nav skaidri noteikts, vai Savienības iestāžu izdotie juridiskie vai kvazijuridiskie teksti var tikt aizsargāti ar autortiesībām. Tomēr no LESD 297. panta var secināt, ka Savienības tiesības principā nav aizsargātas ar autortiesībām kā darbs, kas piešķir īpašniekam ekskluzīvas likumīgas tiesības reproducēt, publicēt, pārdot vai izplatīt šo darbu.

[41] Spriedums, 2022. gada 16. februāris, Ungārija/Parlaments un Padome (C-156/21, EU:C:2022:97, 58. punkts).

[42] Bernes Konvencija par literatūras un mākslas darbu aizsardzību, kas parakstīta 1886. gada 9. septembrī Bernē (Parīzes 1971. gada 24. jūlija akts), redakcijā, kas papildināta ar 1979. gada 28. septembra grozījumiem.

[43] Ar Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācijas (*WIPO*) Līguma par autortiesībām, kas pieņemts 1996. gada 20. decembrī Ženēvā, 1. panta 4. punktu.

78. Kā jau minēju iepriekš, uzskatu, ka *HTS* nav aizsargājami ar autortiesībām, taču pat tad, ja Tiesa secinātu citādi (*quod non*), ir jāpaskaidro: pārsūdzētajā spriedumā nav atspoguļots, ka uz četriem pieprasītajiem *HTS* katrā ziņā būtu jāattiecina autortiesību aizsardzība.

i) Jurisdikcija autortiesību novērtēšanai

79. Apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdu, konstatējot, ka Komisijai nebija pilnvarota pārbaudīt, vai uz četriem pieprasītajiem *HTS* attiecas autortiesības. Jāatzīmē, ka faktiski tā uzskatīja, ka šāda izpēte pārsniegtu pārbaudes apjomu, kādu Komisija bija tiesīga veikt dokumentu piekļuves procedūrā (pārsūdzētā sprieduma 57. punkts).

80. Šāds secinājums ir kļūdains. Pirmkārt, kā pamatoti norāda apelācijas sūdzības iesniedzējas, šis konstatējums ir tiešā pretrunā pārsūdzētā sprieduma 48. un 49. punktam, kuros konstatēts, ka Komisija bija tiesīga atzīt, ka oriģinalitātes slieksnis ir sasniegts un ka tā ir pareizi nolēmusi – pieprasītie *HTS* ir aizsargājami ar autortiesībām. Nav skaidrs, kā var noteikt autortiesību esamību, ja Komisijai nav tiesību to novērtēt. Tādējādi Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, secinot, ka Komisijai nebija tiesīga pārbaudīt, vai uz pieprasītajiem *HTS* attiecas autortiesību aizsardzība.

81. Otrkārt, kā pamatoti norāda apelācijas sūdzības iesniedzējas, izskatāmā lieta attiecas uz piekļuves pieteikumu dokumentiem, kas ietilpst Savienības tiesībās (proti, četriem pieprasītājiem *HTS*), un tās pamatā ir Savienības regula (proti, Regula Nr. 1049/2001). Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka minētās regulas 4. pantā nav ietverta neviena norāde uz dalībvalsts tiesību normām[44]. Tātad piekļuve dokumentiem saskaņā ar Regulu Nr. 1049/2001 un jo īpaši piekļuve aktiem, kas ir daļa no Savienības tiesībām, ir jāizvērtē Savienības iestādēm un jāpārbauda Savienības tiesās saskaņā ar Savienības tiesībām. Vispārējā tiesa to acīmredzami neatzina. Turklāt, ja Vispārējās tiesas viedoklis būtu pareizs, tas apdraudētu apelācijas sūdzības iesniedzēju pamattiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, tostarp to tiesības tikt uzklausītām. Uz šo pretrunu ir norādījuši arī daudzi autori doktrīnā[45]. Tāpēc Savienības iestāžu ziņā ir, izmantojot pašus Savienības tiesību aktus, lemt par autortiesību aizsardzības līmeni, kas būtu jāpiešķir aktiem, kuri ir Savienības sekundāro tiesību aktu īstenošanas pasākumi, un tādējādi to, vai *HTS* ir aizsargāti ar autortiesībām.

82. Treškārt, Vispārējā tiesa secinājumu par Komisijas kompetences trūkumu izvērtēt autortiesības pamatoja ar judikatūru patentu jomā. Tomēr tā nav piemērojama šajā gadījumā. Atzinumā 1/09[46] Tiesas plēnums norādīja, ka "Tiesai nav piešķirta kompetence lemt par tiešām prasībām starp privātpersonām patentu jomā, jo šī kompetence ir dalībvalstu tiesām".

83. Ciktāl Vispārējā tiesa cenšas atsaukties uz ģenerāladvokāta N. Jēskinena [*N. Jääskinen*] secinājumiem lietā *Donner* (C-5/11, EU:C:2012:195) (pārsūdzētā sprieduma 40. punkts), ka autortiesības, neraugoties uz aizvien plašāku saskaņošanu, tiek reglamentētas valsts tiesībās, pārsūdzētais spriedums šajā ziņā ir pārāk teorētisks. Par to jau ir rakstīts doktrīnā. Patiešām, kopš 2012. gada Tiesa skaidro, cik tālu ir panākta saskaņošana autortiesību jomā. Katrā ziņā šī atsauce

[44] Spriedums, 2007. gada 18. decembris, Zviedrija/Komisija (C-64/05 P, EU:C:2007:802, 69. punkts).

[45] Kritiku par pārsūdzēto spriedumu skat. Kamara, I., "General Court EU: Commercial interests block the right to access European harmonised standards", *Journal of Standardisation*, 1. sēj., 2022, Paper 4, un Krämer, L., "L'environnement devant la Cour de justice de l'Union européenne", *Revue du droit de l'Union européenne*, 1/2022, 15. lpp.

[46] 2011. gada 8. marta atzinums (Nolīgums, ar kuru tiek izveidota vienota sistēma strīdu izskatīšanai patentu jomā) (EU:C:2011:123, 80. punkts).

šķiet izrauta no konteksta, jo *Donner* lietā galvenā uzmanība tika pievērsta tiesiskās aizsardzības līdzekļiem autortiesību pārkāpuma gadījumā. Runa nebija par autortiesību aizsardzības esamības pamatu, kā tas ir šajā lietā [47].

84. Tomēr jānorāda, ka šī apelācijas sūdzība neattiecas nedz uz tiešu prasību starp privātpersonām par patenta (vai autortiesību) pārkāpumu, nedz tā ir ārpus kompetences, kas saskaņā ar Savienības līgumiem ir piešķirta Savienības tiesām. Pirmajā instancē prasība drīzāk bija vērsta uz to, lai atceltu apelācijas sūdzības iesniedzējām adresētu Komisijas lēmumu, ar kuru tika atteikts apmierināt to piekļuves pieteikumu Savienības dokumentiem. Runa ir par tāda veida prasību, attiecībā uz kuru kompetence ir piešķirta Savienības tiesām. It īpaši LESD 263. pantā nav noteikti ierobežojumi pamatiem, kurus var izvirzīt pieteikumā par atcelšanu, kā to noteikusi Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 57. punktā. Tādējādi Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu, cenšoties rast analoģiju starp privātām tiesvedībām par patentu pārkāpumiem, no vienas puses, un atteikumu piekļūt Savienības dokumentiem, kas saistīts ar apstrīdēto Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta pirmā ievilkuma piemērošanu, no otras puses.

85. No tā izriet, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu, konstatējot, ka Komisija nebija pilnvarota pārbaudīt oriģinalitātes prasību, jo Vispārējā tiesa ir uzskatījusi, ka šāda izpēte pārsniegtu pārbaudes apjomu, kādu Komisija bija tiesīga veikt dokumentu piekļuves procedūrā. Patiešām, Komisijai un Savienības tiesām ir jānosaka, vai pieprasītie *HTS* ir aizsargāti ar autortiesībām un vai tie atbilst oriģinalitātes prasībai.

86. Tādējādi pārsūdzētajā spriedumā ir pieļauta tiesību kļūda.

ii) Autortiesību neesamība attiecībā uz pieprasītajiem HTS

87. Vispārējā tiesa būtībā uzskatīja, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu, norādot, ka standartu autori tos ir formulējuši pietiekami radošā veidā, lai tos varētu aizsargāt ar autortiesībām, un tekstu garums paredz, ka autoriem bija jāveic noteiktas izvēles (tostarp dokumenta strukturēšanā), kas rada aizsardzību saskaņā ar autortiesībām (pārsūdzētā sprieduma 47.–49. punkts).

88. Vispārējās tiesas pieeja ir juridiski kļūdaina.

89. Atbilstoši iedibinātajai judikatūrai, lai gan autortiesības Savienībā nav pilnībā saskaņotas, "jēdziens "darbs" [..] ir autonoms Savienības tiesību jēdziens, kas ir jāinterpretē un jāpiemēro vienveidīgi, un tas nozīmē divu kumulatīvu elementu iestāšanos. Pirmkārt, šis jēdziens nozīmē, ka pastāv kāds objekts, kurš ir oriģināls tajā ziņā, ka tas ir paša autora intelektuālā jaunrade. Otrkārt, par darbu var tikt kvalificēti tikai elementi, kas ir šādas jaunrades izpausme" [48]. Lai autortiesību aizsardzība pastāvētu, autoram, izstrādājot darbu, jāīsteno savas radošās iespējas, veicot brīvas un radošas izvēles [49].

90. Tiesas judikatūra apstiprina šo rezultātu. Piemēram, Tiesa atzina – tas, ka datubāzes izveidei ir bijis nepieciešams nozīmīgs tās autora darbs un zinātība, pats par sevi nevar pamatot tās aizsardzību ar autortiesībām, ja šis darbs un zinātība nepauž nekādu oriģinalitāti [50]. Minētajam kritērijam šajā kontekstā ir būtiska nozīme.

47 Skat. Blockx, F., "*The General Court of the EU wanders into copyright law, and gets disoriented*", IPKat guest post, 2021. gada 15. jūlijs, kurā sniegtas papildu atsauces.

48 Spriedums, 2019. gada 12. septembris, *Cofemel* (C-683/17, EU:C:2019:721, 29. punkts).

49 Spriedums, 2011. gada 1. decembris, *Painer* (C-145/10, EU:C:2011:798, 89. punkts).

50 Spriedums, 2012. gada 1. marts, *Football Dataco* u.c. (C-604/10, EU:C:2012:115, 42. punkts).

91. Manuprāt, šis kritērijs ir jāpiemēro arī *HTS* kontekstā. Ņemot vērā to, ka jo īpaši spriedumā *James Elliott* Tiesa atzina savu kompetenci interpretēt *HTS*, no tā skaidri izriet, ka Savienības tiesām ir jāizvērtē, vai *HTS* ir aizsargājami ar autortiesībām un vai *ESO* ir jāgūst labums no to autortiesību aizsardzības. Patiešām, Savienības tiesībās nav iespējams pieļaut situāciju, ka dalībvalstīm būtu jāizlemj, vai autortiesības ir piemērojamas juridiskam tekstam, kas ietilpst Savienības tiesībās un kam ir izšķirošas tiesiskās sekas saskaņā ar Savienības tiesībām. Šāds secinājums nekādā veidā nav pretrunā Bernes konvencijai par literatūras un mākslas darbu aizsardzību, jo šīs konvencijas līgumslēdzēju pušu ziņā ir izlemt, vai juridiskie teksti ir vai nav aizsargājami ar autortiesībām to tiesību sistēmā.

92. Piekrītu apelācijas sūdzības iesniedzējām, ka ne Komisija apstrīdētajā lēmumā, ne Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā nav pienācīgi izvērtējušas pieprasīto *HTS* oriģinalitāti un to, vai tie faktiski var "atspoguļot autora personību". Tas attiecas arī uz brīvu un radošu izvēli. Ņemot vērā *HTS* koncepciju un mērķi, kas abi parasti izriet no zinātnisku pārbaužu rezultātiem, pēc kuriem seko vienošanās komitejā, jāsecina, ka oriģinalitātes standartu nevar pieņemt nekritiski[51], kā to šajā gadījumā izdarīja Vispārējā tiesa. Šo secinājumu vēl vairāk pastiprina *HTS* īpašais raksturs (šo secinājumu 16. un nākamie punkti) un to pieņemšanas procedūra (šo secinājumu 23. un nākamie punkti).

93. Lai gan Komisijai un Vispārējai tiesai ir jāpierāda, ka Regulas Nr. 1049/2001 4. pantā paredzētais atbrīvojums ir piemērojams, tās balstījās tikai uz ļoti vispārīgiem apgalvojumiem un pieņēmumiem, uzskatot, ka pieprasītie *HTS* ir aizsargāti ar autortiesībām, jo no tekstu garuma varot secināt, ka autoriem bija jāizdara vairākas izvēles. Tomēr šie faktori nenosaka, vai konkrēts dokuments ir oriģināls vai nav un tādējādi ir aizsargāts ar autortiesībām. Tādējādi pārsūdzētais spriedums ir kļūdains.

94. Pretēji tam, ko Vispārējā tiesa norādīja pārsūdzētā sprieduma 59. punktā, apelācijas sūdzības iesniedzējas ir pamatojušas – ciktāl tas bija iespējams bez faktiskas piekļuves pieprasītajiem *HTS* –, ka *CEN* pieejamās izvēles iespējas bija ierobežotas vairākos veidos. Tādējādi saistībā ar *HTS* saturu un izkārtojumu tie jo īpaši ir ierobežoti ar atbilstīgo sekundāro tiesību aktu noteikumu, no kura ir atvasināti *HTS*, un ar Komisijas pilnvarojumu. Iepriekš minētais principā būtiski ierobežo jebkādas radošuma un oriģinalitātes iespējas. Līdz ar to neskaidra paļaušanās uz dokumenta garumu nav pietiekama, lai pierādītu, ka *HTS* ir *CEN* īstenas radošas izvēles rezultāts[52].

95. Tāpēc Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu, konstatējot, ka Komisija pamatoti secināja, ka pieprasītie *HTS* ir aizsargāti ar autortiesībām, un līdz ar to pārsūdzētais spriedums ir jāatceļ.

2. Par pirmā apelācijas sūdzības pamata otro daļu – Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, novērtējot ietekmi uz CEN komerciālajām interesēm

96. Apelācijas sūdzības iesniedzējas būtībā apgalvo, ka Vispārējā tiesa, novērtējot ietekmi uz *CEN* komerciālām interesēm, esot pieļāvusi tiesību kļūdu, jo tā ir nepareizi piemērojusi prezumpciju, saskaņā ar kuru pieprasīto *HTS* izpaušana apdraudētu ar Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta pirmo ievilkumu aizsargātās intereses, un nav novērtējusi konkrēto ietekmi uz šīm komerciālajām interesēm.

[51] Blockx, F., minēts iepriekš.

[52] Telefongrāmatas arī ir ļoti ietilpīgas un labi strukturētas, taču tas nenozīmē, ka tās ir radošas izvēles rezultāts. Skat., piemēram, *Feist Publications, Inc.* pret *Rural Telephone Service Co.* 499 U.S. 340 (1991). Šajā ziņā skat. Blockx, F., minēts iepriekš.

a) Atsaukšanās uz vispārēju prezumpciju bija prettiesiska

97. Pretēji tam, ko Vispārējā tiesa norādīja pārsūdzētā sprieduma 97. punktā, nešķiet, ka Komisija ir balstījusies uz vispārēju konfidencialitātes prezumpciju, saskaņā ar kuru piekļuves piešķiršana *HTS* automātiski apdraudētu ar Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta pirmo ievilkumu aizsargātās intereses.

98. Šāda vispārēja prezumpcija nav paredzēta ne Regulā Nr. 1049/2001, ne Regulā Nr. 1025/2012, ne arī Tiesas judikatūrā. Patiešām, lai šādu prezumpciju atzītu, būtu skaidri jāpierāda, ka attiecīgo dokumentu izpaušana konkrēti, faktiski un nehipotētiskā veidā [53] nopietni apdraudētu Savienības standartizācijas sistēmu.

99. Pirmkārt, *HTS* veido tikai nelielu daļu no *ESO* izstrādātajiem standartiem, un būtisku *ESO* daļu finansē Komisija. Saskaņā ar *CEN* tiesas sēdē sniegto informāciju 4,6 % no standartizācijas budžeta veido *HTS pārdošana*, kas ir apmēram 2 miljoni EUR gadā, savukārt, kā norāda *CEN*, Komisijas finansējums ir "aptuveni 20 % no *kopējā CEN* budžeta" (mans izcēlums) [54]. Otrkārt, tiesas sēdē noskaidrojās, ka Savienībā standartizācijas sistēmā netiek prasīta maksas piekļuve *HTS* (pretēji tam, kas norādīts pārsūdzētā sprieduma 102. un 103. punktā), patiesībā maksas piekļuve ir noteikta līgumattiecībās un finansēšanas kārtībā starp *ESO* un Komisiju. Piemēram, *ETSI* (kas arī saņem Komisijas finansējumu *HTS*) jau tagad ļauj bez maksas iepazīties ar *HTS*, tos izdrukāt un lejupielādēt no savas tīmekļvietnes [55]. Turklāt no doktrīnas izriet, ka starp būtībā vienādiem *HTS* dažādās dalībvalstīs pastāv būtiskas cenu atšķirības, kas liecina par problēmām, ko rada pašreizējā kārtība attiecībā uz piekļuvi *HTS* [56].

100. Turklāt, tā kā vispārēja konfidencialitātes prezumpcija veido izņēmumu no Savienības iestādes pienākuma konkrēti un individuāli izvērtēt katru dokumentu, tā ir jāinterpretē un jāpiemēro strikti. Tiesa ir atzinusi piecas dokumentu kategorijas, uz kurām attiecas vispārējas konfidencialitātes prezumpcijas: (i) administratīvās lietas dokumenti valsts atbalsta jomā; ii) procesuāli raksti Savienības tiesās; iii) dokumenti, ar kuriem apmainās, veicot uzņēmumu apvienošanās kontroli; iv) pienākumu neizpildes procedūras dokumenti un v) dokumenti, kas attiecas uz LESD 101. panta piemērošanas procedūru) [57].

101. Ir skaidrs, ka *HTS* neietilpst nevienā no šīm kategorijām. Faktiski visas iepriekš minētās kategorijas ir saistītas ar šo dokumentu īpašo procesuālo raksturu. Tas neattiecas uz pieprasītajiem *HTS*, kas turklāt jau ir pieejami apskatei bibliotēkās, informācijas punktos vai iegādei. Tādējādi pieprasītie *HTS* nav konfidenciāli un atšķirībā no iepriekš minētajām kategorijām neattiecas uz notiekošiem administratīviem procesiem vai tiesvedībām.

102. Līdz ar to Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu, atzīstot, ka Komisijai bija tiesības atsaukties uz šādu vispārēju prezumpciju, lai atteiktu piekļuvi pieprasītajiem *HTS*.

[53] Skat., piemēram, spriedumu, 2008. gada 1. jūlijs, Zviedrija un *Turco*/Padome(C-39/05 P un C-52/05 P, EU:C:2008:374, 43.–66. punkts). Skat. arī spriedumu, 2023. gada 25. janvāris, *De Capitani*/Padome (T-163/21, EU:T:2023:15, 87.–96. punkts un tajos minētā judikatūra) (Tiesā nav pārsūdzēts)

[54] Tomēr *CEN* 2017. gada pārskatā (22. lpp.) ir norādīts, ka tas var būt līdz 35 % no *CEN* budžeta.

[55] Skat. https://www.etsi.org/intellectual-property-rights (lai gan to pavairošanai ir jāsaņem šīs iestādes atļauja).

[56] Van Gestel, R., and Micklitz, H.-W., minēts iepriekš, 181. lpp.

[57] Spriedums, 2018. gada 4. septembris, *ClientEarth*/Komisija (C-57/16 P, EU:C:2018:660, 80. un 81. punkts).

b) Konkrētas ietekmes uz komerciālajām interesēm novērtējuma neesamība

103. Pārsūdzētajā spriedumā (64. punkts) Komisijas apgalvojumi par autortiesību aizsardzību tika vienkārši pieņemti kā neapgāžami un secināts, ka tas ietekmē komerciālās intereses saistībā ar "*CEN* [..] noteiktās atlīdzības [..] būtiska samazinājuma risku". Tas ir nepareizi.

104. Pirmkārt, Vispārējās tiesas apsvērumi nozīmē, ka varbūtējā *HTS* autortiesību aizsardzība vienmēr prevalē pār Regulā Nr. 1049/2001 paredzēto piekļuves tiesību prezumpciju. Tas ir pretrunā šīs regulas burtam un garam, saskaņā ar kuru ikviena atkāpe ir jāinterpretē šauri, lai nodrošinātu pēc iespējas plašākas piekļuves tiesības [58].

105. Otrkārt, Vispārējā tiesa nav ņēmusi vērā šīs lietas konkrētos faktus. Iespējamā ietekme uz komerciālajām interesēm šķiet nepamatota (skat. šo secinājumu 99. punktu).

106. Tātad Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, jo tā nevarēja pamatot atteikumu piekļūt pieprasītajiem *HTS* tikai ar norādi par iespējamu negatīvu ietekmi uz šādām komerciālām interesēm saskaņā ar Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta pirmo ievilkumu.

B. Par otro apelācijas pamatu – tiesību kļūda, neatzīstot sevišķi svarīgas sabiedrības intereses

107. Pirmkārt, apelācijas sūdzības iesniedzējas būtībā apgalvo, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 98.–101. punktā esot pieļāvusi tiesību kļūdu. Kā izriet no pirmā apelācijas pamata analīzes, piekrītu apelācijas sūdzības iesniedzējām, ka to piekļuves pieteikums pieprasītajiem *HTS* bija pamatots ar tiesiskumu. Vispārējā tiesa, nospriežot, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas nav norādījušas konkrētus iemeslus, lai pamatotu savu lūgumu, neatzina apelācijas sūdzību iesniedzēju argumenta vērtību un argumentēja pārsūdzēto spriedumu ar kļūdainiem apsvērumiem.

108. Vispirms apelācijas sūdzības iesniedzējas norādīja, ka sevišķi svarīgas sabiedrības intereses izriet no tā, ka pieprasītie *HTS* ietilpst Savienības tiesībās, kurām ir jābūt brīvi pieejamām. Pēc tam tās apgalvoja, ka pieprasītie *HTS* attiecas uz tiesību jomām, kurās ir būtiski nodrošināt augstu patērētāju aizsardzības līmeni, kā paredzēts LESD 169. pantā, proti, rotaļlietu drošumu un niķeļa kā galvenā kontaktalergēna un iespējamā kancerogēna maksimālo koncentrāciju. Ir pamatoti apgalvot, ka ikvienam patērētājam būtu jāzina šo *HTS* saturs, lai garantētu maksimālu rotaļlietu drošumu un turpinātu vēža prevenciju. Šajā nolūkā atbilstībai *HTS* ir svarīga nozīme, lai aizsargātu Eiropas Savienības sabiedrības locekļus (jo īpaši bērnus – attiecībā uz pieprasītajiem *HTS*) no potenciāli nedrošiem un kaitīgiem produktiem. Manuprāt, apelācijas sūdzības iesniedzējas arī pietiekami pierādīja, ka pieprasītie *HTS* tāpat ir būtiski nozīmīgi ražotājiem, pakalpojumu sniedzējiem un citiem piegādes ķēdes dalībniekiem.

109. Tāpēc iepriekš minētie apsvērumi bija pietiekami, lai izskatāmajā lietā varētu uzskatīt, ka pastāv sevišķi svarīgas sabiedrības intereses. Vispārējā tiesa šajā ziņā ir pieļāvusi tiesību kļūdu.

110. Otrkārt, apelācijas sūdzības iesniedzējas būtībā kritizē pārsūdzētā sprieduma 102.–104. punktā ietverto secinājumu, saskaņā ar kuru sevišķi svarīgas sabiedrības intereses nodrošināt Savienības standartizācijas sistēmas darbību prevalē pār brīvu piekļuvi *HTS*.

[58] Spriedums, 2007. gada 18. decembris, Zviedrija/Komisija (C-64/05 P, EU:C:2007:802, 66. punkts).

111. Savienības standartizācijas sistēmas darbība ir faktors, kas nav saistīts ar Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta pirmā ievilkumā minēto izņēmumu, kurš attiecas uz fiziskas vai juridiskas personas komerciālo interešu, tostarp intelektuālā īpašuma, aizsardzību. Tādēļ Vispārējā tiesa *de facto* ir radījusi jaunu izņēmumu saskaņā ar šīs regulas 4. pantu, kas nav pieļaujami [59]. Tik tiešām, no iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka brīvas un beznosacījumu piekļuves piešķiršana *HTS* neapdraud Savienības standartizācijas sistēmas darbību.

112. Turklāt Regulas Nr. 1049/2001 12. pantā ir noteikts, ka Savienības iestādes, ciktāl iespējams, nodrošina dokumentu publiskumu. Saskaņā ar 4. un 9. pantu tieši pieejamiem jo īpaši ir jābūt leģislatīviem dokumentiem – dokumentiem, kas izdoti vai saņemti tādu aktu pieņemšanas procedūras laikā, kas dalībvalstīs vai dalībvalstīm ir juridiski saistoši. Kā paskaidrots saistībā ar pirmo apelācijas sūdzības pamatu, šajā kontekstā *HTS* ir dokumenti, kuri ietilpst Savienības tiesībās un kuru prasības personai, uz ko tie attiecas, ir jāvar izpildīt, tāpēc piekļuves prasībai jāattiecas arī uz *HTS*.

113. No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka pārsūdzētais spriedums un apstrīdētais lēmums ir jāatceļ un jāuzdod Komisijai piešķirt apelācijas sūdzības iesniedzējām piekļuvi četriem pieprasītajiem *HTS*.

IV. Secinājumi

Ņemot vērā iepriekš minēto, ierosinu Tiesai: i) atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2021. gada 14. jūlija spriedumu *Public.Resource.Org* un *Right to Know*/Komisija (T-185/19, EU:T:2021:445); ii) atcelt Eiropas Komisijas 2019. gada 22. janvāra Lēmumu C(2019) 639 final, ar kuru atteikta piekļuve pieprasītajiem saskaņotajiem tehniskajiem standartiem; iii) uzdot Komisijai nodrošināt apelācijas sūdzības iesniedzējām piekļuvi šiem standartiem; iv) piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, kas radušies pirmajā instancē un apelācijas tiesvedībā, un v) piespriest personām, kas iestājušās lietā, segt savus tiesāšanās izdevumus.

[59] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2007. gada 18. decembris, Zviedrija/Komisija (C-64/05 P, EU:C:2007:802, 65. un nākamie punkti).